

Hoe maak je kwetsbare burger digitaal en mediawijs?

Abracadabra wordt chocola

Hoe help je zeer kwetsbare burgers om mee te blijven doen in onze steeds digitalere samenleving? Wmo Magazine belicht twee goede voorbeelden: Utrecht trekt (onder andere) Wmo-geld uit om ouderen en jongeren met een verstandelijke beperking hierbij te helpen; Sonja Heijkamp traint hulpverleners.

‘Het is allemaal abracadabra,’ zegt Liesbeth in de documentaire ‘Liesbeth kan het niet meer volgen.’ Liesbeth is een jonge vrouw met een licht verstandelijke beperking. In onze participatiemaatschappij moet zij steeds zelfredzamer worden. Dat lukt niet goed. En ze is niet alleen: naar schatting 2,5 miljoen Nederlanders kunnen het niet meer volgen. Het gaat niet alleen om jongeren met een licht verstandelijke beperking, maar ook veel dak- en thuislozen en laaggeletterde ouderen. Zijn deze mensen zo te begeleiden dat ze wél chocola kunnen maken van abracadabra?

Ja, zegt Utrecht. Deze gemeente zet in op ‘digitaal burgerschap’ om ervoor te zorgen dat de digitale diensten van de gemeente toegankelijk blijven voor hen.

Dit jaar stelde het Utrechtse college van B en W een aanzienlijk bedrag beschikbaar voor ondersteuning van digitale vaardigheden en mediawijsheid (zeg maar: slim omgaan met sociale media). Vanaf 2017 trekt de gemeente Utrecht jaarlijks 250.000 euro uit voor het bevorderen van digitale vaardigheid. Dat geld is afkomstig uit het Wmo-budget.

Urgentie was groot

Mira Media is een van de Utrechtse organisaties die betrokken zijn bij het stimuleren van digitale vaardigheden bij kwetsbare groepen, zoals ouderen en (allochtone) ouders. Sinds kort gebeurt dat ook bij Stip Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO), dat onderwijs biedt aan leerlingen van 12 tot en met 20 jaar met een verstandelijke beperking in de regio Utrecht. Het contact kwam per toeval tot stand. ‘Tijdens een van deze bijeenkomsten maakte ik kennis met

een Turkse moeder,’ vertelt directeur Ed Klute. ‘Haar dochter heeft een verstandelijke beperking en gaat naar het speciaal onderwijs. De moeder zei dat ze het belangrijk vond dat er op de school van haar dochter aandacht besteed werd aan mediawijsheid en media-opvoeding. Zij bracht ons vervolgens in contact met Stip.

Leerlingen met een verstandelijke beperking zijn meer dan andere jongeren slachtoffer én dader van cyberpesten, manipulaties en seksueel misbruik via social media zoals Facebook, Twitter en Skype. Ook gameverslaving komt regelmatig voor. Begeleiders, ouders en leerkrachten zijn zelf vaak niet mediawijs genoeg om de leerlingen hierbij te kunnen ondersteunen. ‘De urgentie om aan dit onderwerp aandacht te besteden, was groot voor Stip,’ zegt Klute. ‘Hun leerlingen leven in een steeds verder digitaliserende wereld en internet maakt onderdeel uit van alles wat ze doen: communiceren, ruzie maken, omgaan met geld, seksualiteit, reizen, vrije tijd, et cetera. De school heeft geen mediawijsheid-aanpak. Het sociale media-beleid beperkt zich tot het tijdens schooltijd opbergen van mobiele telefoons. Verder wordt ad hoc aandacht besteed aan cyberpesten. Maar cyberpesten gaat ook door buiten school en thuis en heeft effect op het gedrag in de klas en in de groep. De school wil de leerlingen daarom samen met de ouders leren hoe ze met sociale media moeten omgaan en hoe ze media, internet en ICT zonder problemen kunnen gebruiken in alledaagse situaties.’

Digitale vaardigheden

Begin september startte Mira Media met financiële ondersteuning van de gemeente Utrecht en samen met Stip het project

‘Aan het einde zijn ze een ervaring rijker en een illusie armer’

Aandacht voor mediawijsheid kan worden meegenomen in een zorgplan.

Denktank

Sonja Heijkamp en Ingeborg van der Molen organiseerden een denktank met als credo 'Tijd voor simpel'. Experts op het gebied van digitalisering en mediawijsheid dachten mee over mogelijkheden om de digitale kloof te dichten. De aanbevelingen zijn verwerkt in een whitepaper, en te vinden op www.tweetfabriek.nl en www.vbcom.nl.

'Digital skills.' Om docenten niet te overvallen met een nieuw project, sluit het aan bij de vragen en behoeften van leerlingen, leerkrachten en ouders. 'We luisteren mee tijdens groeps gesprekken en kringgesprekken met de leerlingen en we gaan in gesprek met de docenten en de ouders om te horen welke vragen er leven op het gebied van mediawijsheid', vertelt Klute. 'Het project is nog jong, maar we constateren nu al dat ouderen, laaggeletterden en jongeren met een verstandelijke beperking geïnteresseerd zijn in identieke thema's en doelen. Het is belangrijk dat we aansluiten bij het niveau en de belevingswereld van deze jongeren.' Het project heeft een looptijd van achttien maanden.

Seks en drugs en internet

Mediawijsheid is een vaardigheid die ook voor hulpverleners belangrijk is, constateert Sonja Heijkamp. Heijkamp is zelf hulpverlener en werkt sinds 2007 als begeleider binnen Amerpoort, een instelling voor (jong-) volwassenen met een licht verstandelijke beperking, psychiatrische stoornissen en verslavingsproblematiek. 'Mediaopvoeding is nu net zo belangrijk als seksuele- en drugsvoorlichting,' zegt ze. 'Wat heeft de cliënt te leren op internet? Wat zijn de consequenties? En hoe blijf je als organisatie op de hoogte?' Heijkamp ontwikkelde voor Amerpoort een training mediawijsheid voor verzorgenden en begeleiders, waarvoor ook veel belangstelling is van soortgelijke zorginstellingen.

Heijkamp startte in 2012 – naast haar werk - met het geven van trainingen mediawijsheid aan professionals in de zorg en buurtteams. Ze leert hen wat mediawijsheid is en hoe je het kunt inzetten bij de begeleiding van cliënten. Heijkamp signaleert dat veel professionals aan het begin van een training het idee hebben dat er in de digitale wereld weinig problemen bestaan. 'Aan het einde van de training zijn ze een ervaring rijker en een illusie armer. De online wereld bestaat, en heeft veel invloed.' ▲

José van Berkum is adviseur ouderencommunicatie en technologie. Zie ook www.vbcom.nl, www.tweetfabriek.nl en www.miramedia.nl.